

Mirosław Mika¹, Bernadetta Zawilińska²

¹Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej

e-mail: miroslaw.mika@uj.edu.pl

²Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów, Katedra Gospodarki Regionalnej

email: zawilinb@uek.krakow.pl

PRZESTRZEŃ CHRONIONA PARKU NARODOWEGO JAKO CZYNNIK ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ I LOKALNEGO ROZWOJU TURYSTYKI. PRZYKŁAD REGIONU BABIEJ GÓRY

Protected space of national park as a factor for tourist attractiveness and local tourist development. Babia Góra region case study

Słowa kluczowe: Babiogórski Park Narodowy, atrakcyjność turystyczna, lokalny rozwój turystyki

Key words: Babia Góra National Park, tourist attractiveness, local tourist development

PROBLEMATYKA I CEL BADAŃ

Prawne warunki określające sposób i zasady społecznego użytkowania parków narodowych w Polsce, a także stosunkowo ich nieduże powierzchnie sprawiają, że napływowy ruch turystyczny stanowi czynnik zawiązywania relacji funkcjonalnych między parkami a ich otoczeniem przestrzennym. Trwałe związki funkcjonalne, które kształtują się pomiędzy przestrzenią parku a terenami do niego przylegającymi ze względu na realizację potrzeb turystycznych tworzą szczególne kategorie systemów recepcji turystycznej (Mika, Zawilińska 2015). Cechą systemów recepcji turystycznej jest istnienie, zazwyczaj silnych, wewnętrznych oddziaływań jedno- i wielokierunkowych, także o charakterze sprzężeń zwrotnych (Kurek 2007). Z uwagi na fakt, że czynnikiem systemotwórczym jest ruch turystyczny, diagnoza zależności wewnątrzsystemowych, np. ich kierunku czy zmienności, wymaga podjęcia badań wśród jego uczestników, zmierzających do rozpoznania cech i struktury motywacji turystycznej (przynajmniej w podstawowym zakresie), a także oczekiwań turystów wobec sposobu i zakresu przystosowania przestrzeni parku narodowego i jego otoczenia dla realizacji ich potrzeb.

W świetle analiz relacji między parkiem narodowym a jego otoczeniem przestrzennym, jedna z kluczowych kwestii dotyczy miejsca i roli „czynnika” przestrzeni chronionej dla funkcjonowania systemów recepcyjnych. Odpowiedź na pytanie: w jakim zakresie wartość symboliczna nieprzekształconego środowiska przyrodniczego (naturalnego), podlegającego ochronie prawnej, wpływa na przyciąganie ruchu turystycznego, pozwoli na określenie rzeczywistego znaczenia parku narodowego dla rozwoju funkcji turystycznej na terenach do niego przylegających. Przestrzeń parku narodowego reprezentuje różne wartości z punktu widzenia turystyki, niekoniecznie związane z faktem prawnej ochrony jego zasobów, np. walory rekreacyjne, widokowe czy poznawcze, które wynikają z cech środowiska przyrodniczego lub wartości kultury.

Parki narodowe w Polsce i innych krajach są w znacznym stopniu postrzegane przez pryzmat ograniczeń w swobodzie gospodarowania i kosztów potencjalnie utraconych możliwości (Wall-Reinius, Fredman 2007, Zawilińska, Mika 2013). Dlatego wskazanie pozytywnej roli ochrony dziedzictwa przyrodniczego w stymulowaniu zjawisk gospodarczych na poziomie lokalnym ma istotne znaczenie dla budowania pozytywnych relacji między dyrekcjami parków narodowych a społecznościami i władzami lokalnymi.

Próbę odpowiedzi na wyżej postawione pytanie podjęto w przypadku Babiogórskiego Parku Narodowego. Celem badań było określenie miejsca wartości symbolicznej przestrzeni chronionej w strukturze motywacji turystycznej odwiedzających ten park i tereny do niego przylegające, a także rozpoznanie opinii turystów i ich potrzeb w stosunku do rozwoju infrastruktury turystycznej. Jak dotąd, badania w tym kierunku na omawianym obszarze nie były prowadzone. Babiogórski Park Narodowy jest jednym z najmniejszych powierzchniowo parków w Polsce (3393,34 ha). W jego najbliższym otoczeniu, gminach: Zawoja, Lipnica Wielka i Jabłonka jest zlokalizowanych ok. 3950 miejsca noclegowych.

METODYKA BADAŃ

Badania sondażowe przeprowadzono w okresie od maja do grudnia 2013 r., w grupie $n=456$ turystów przebywających na terenie Babiogórskiego Parku Narodowego oraz we wsiach: Zawoja, Zubrzyca Górna i Lipnica Wielka. Miały one formę wywiadu z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety. Respondentom zadano dziesięć pytań odnośnie do analizowanej problematyki. Pytania ankietowe miały postać stwierdzeń, w stosunku do których respondenci odnosili się w pięciostopniowej skali Likerta (odpowiedzi: „Zdecydowanie nie zgadzam się”, „Raczej nie zgadzam się”, „Nie wiem/Nie mam zdania”, „Raczej zgadzam się”, „Zdecydowanie zgadzam się”). Pytania brzmiały (zmienne):

a – Głównym powodem mojego przyjazdu jest wejście na Babią Górę;

b – Głównym powodem mojego przyjazdu jest odpoczynek na łonie przyrody;

c – Głównym powodem mojego przyjazdu jest potrzeba ruchu i aktywności;

d – Przy wyborze tego miejsca zupełnie NIE brałem(a)m pod uwagę faktu, że leży tutaj Babia Góra;

e – Istnienie parku narodowego w tym miejscu NIE ma dla mnie znaczenia;

f – Wybrałem to miejsca właśnie dlatego, że istnieje tutaj park narodowy;

g – Uważam, że Babia Góra jest główną atrakcją tej okolicy;

h – Uważam, że najważniejszą atrakcją tej okolicy jest kultura lokalna;

i – Uważam, że na Babiej Górze powinno się wybudować więcej urządzeń i atrakcji dla turystów;

j – Uważam, że w miejscowościach otaczających Babią Górę powinno powstać więcej urządzeń i atrakcji dla turystów.

Odpowiedzi zebrano w formie bazy danych, którą poddano analizie opisowej. Kolejnym etapem badań był podział ogółu badanych na grupy, wewnątrznie podobne, ze względu na realizację potrzeb turystycznych. Do grupowania wybrano 5 z 10 analizowanych zmiennych: *b, c, f, i, j*, które odzwierciedlają relację pomiędzy wartościami przyrodniczymi, parkiem narodowym a zagospodarowaniem turystycznym. Do procedury grupowania wykorzystano metodę *k*-średnich, z przyjęciem zasady maksymalizacji odległości między grupami. Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem programu StatisticaPL. W rezultacie wydzielono 5 pozwalających się logicznie zinterpretować grup.

WYNIKI BADAŃ

Z ogółu 456 respondentów 60,1% przebadano na terenie Babiogórskiego Parku Narodowego, pozostała część (39,9%) poza jego obszarem. Strukturę badanych w 41,4% tworzyły kobiety, a w 58,6% mężczyźni. Przeważały osoby w wieku 26-40 lat – 46,5%. Turyści powyżej 40. roku życia stanowili 34,2%, zaś poniżej 25. roku – 19,3%. W badanej grupie turyści jednodniowi stanowili 52,8%, a korzystający z noclegu (w większości w Zawoi) – 47,2%.

Tabela 1. Struktura respondentów według wieku

Table 1. The structure of respondents by age

Wiek w latach <i>Age in years</i>	%
15-19 lat	3,5
19-25 lat	15,8
26-40 lat	46,5
41-50 lat	15,1
51-65 lat	16,1
61-65 lat	0,4
>65 lat	2,6

Źródło: badania własne.

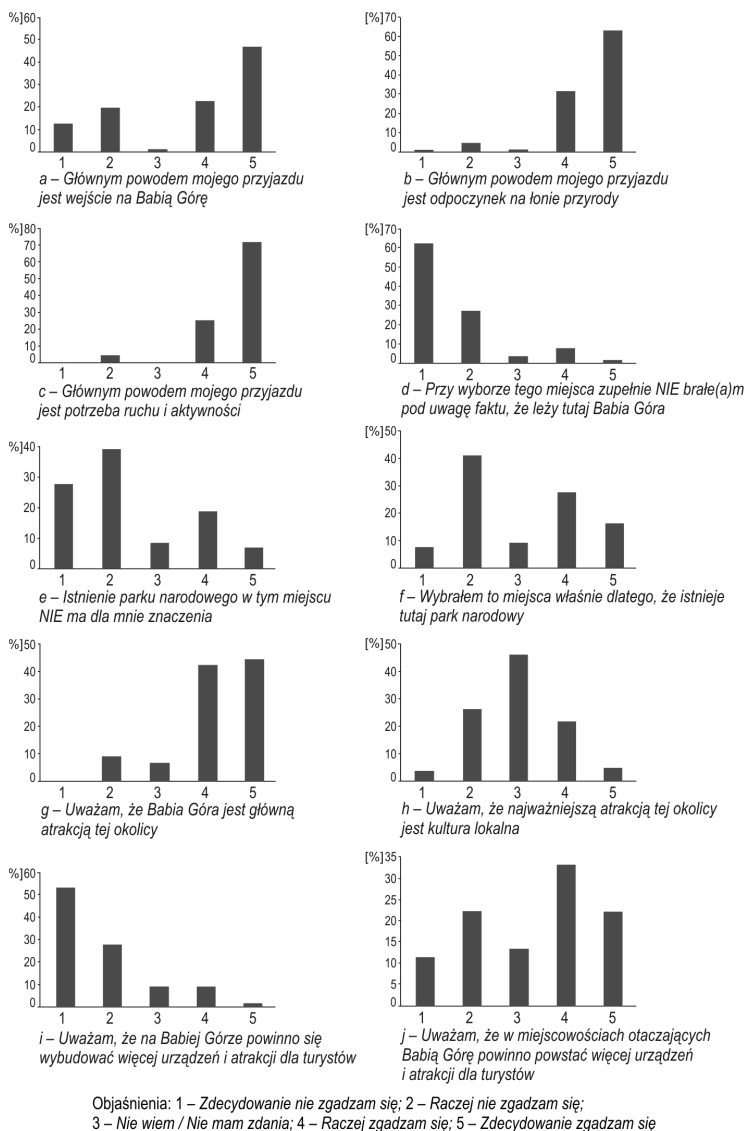
Source: own elaboration.

Strukturę odpowiedzi na zadane pytania (zmienne: a – j) przedstawiają histogramy na rycinie 1.

W pytaniach o główny powód przyjazdu zdecydowana większość stwierdziła, że jest on związany z potrzebą odpoczynku na łonie natury (ryc. 1b) oraz potrzebą ruchu i aktywności fizycznej (ryc. 1c). W obu kategoriach pytań odsetek osób, które raczej lub zdecydowanie zgodziły się z tymi stwierdzeniami, przekroczył 90%. Wejście na Babią Górę jako główny motyw przyjazdu „zdecydowanie” zadeklarowało 45% badanych (ryc. 1a). Średnio co piąta (21%) osoba „raczej zgodziła się” z tak postawionym pytaniem. W opinii większości respondentów Babia Góra jest główną atrakcją okolicy (85% osób „raczej” i „zdecydowanie” zgodziło się z taką tezą) (ryc. 1g). Szczególne znaczenie masywu babiogórskiego dla lokalnego rozwoju turystyki potwierdza także stosunek turystów do stwierdzenia: *Przy wyborze tego miejsca zupełnie NIE brałem pod uwagę faktu, że leży tutaj Babia Góra*. Aż 88% ankietowanych „zdecydowanie” lub „raczej” nie zgodziło się z nim. Znacząca część badanych (81%) nie chce, aby na Babiej Górze powstało więcej urządzeń i atrakcji dla turystów (ryc. 1i). Natomiast ponad połowa (55%) respondentów uważa, że więcej urządzeń i atrakcji turystycznych powinno powstać w miejscowościach otaczających Babią Górę (ryc. 1j). Co trzecia osoba wyrażała odmienną opinię (33%), nie chcąc nowych inwestycji w otoczeniu Babiogórskiego Parku Narodowego, które służyłyby przyciąganiu ruchu turystycznego.

Na miejsce wartości przestrzeni chronionej w strukturze motywacji przyjezdnych wskazują odpowiedzi na pytania: *Istnienie parku narodowego w tym miejscu NIE ma dla mnie znaczenia* oraz *Wybrałem to miejsca właśnie dlatego, że istnieje tutaj park narodowy*. Z wyrażonych opinii wynika, po pierwsze, że park narodowy istotnie wpływa na sposób postrzegania regionu Babiej Góry jako obszaru recepcji turystycznej. Aż 2/3 respondentów uważało, że obecność parku narodowego ma dla nich znaczenie (ryc. 1e). Dla co czwartej osoby (25%) fakt ten „raczej” lub „zdecydowanie” nie odgrywał roli. Po drugie, wartość symboliczna obszaru chronionego znajduje odzwierciedlenie w strukturze motywacji turystycznej. Prawie połowa badanych osób (47%) wybrała region Babiej Góry jako cel swojego przyjazdu ze względu na istnienie parku narodowego. W przypadku 43% ankietowanych, ich motywy przyjazdu raczej lub zupełnie nie wiązały się z tym faktem. Na poziomie statystycznym nie ma istotnych różnic w stosunku do wartości przestrzeni chronionej między turystami jednodniowymi a turystami korzystającymi z noclegu (turystami pobytowymi). Wskazują to wartości testu U Manna-Whitneya wyliczone dla zmiennych e i f ($U_e=12731,5$; $p=0,77$; $U_f=11965,0$; $p=0,29$). Posługując się tym samym testem nieparametrycznym, rozpoznano też, że nie ma istotnych statystycznie różnic w opiniach wyrażanych przez turystów jednodniowych i turystów „nocujących” na temat potrzeby nowych inwestycji turystycznych na Babiej Górze (zmienna i) oraz w miejscowościach ją otaczających (j).

Tradycje kultury lokalnej Babiogórców i Orawian są przez przyjezdnych słabo rozpoznawane. Na pytanie dotyczące znaczenia wartości kulturowych w kształtowaniu atrakcyjności turystycznej regionu (h) prawie połowa respondentów (47%)

Ryc. 1. Struktura odpowiedzi na pytania ankietowe (zmienne: *a – j*); źródło: badania własne.

Fig.1. Responses to the survey questions (variables: *a - j*); source: own elaboration.

a – I have come here primarily to hike up Babia Góra; *b* – I have come here primarily to rest in nature; *c* – I have come here primarily for some active leisure and exercise; *d* – When choosing this destination, I completely disregarded the fact that Babia Góra is here; *e* – The presence of a national park here is irrelevant for me; *f* – I have chosen this destination precisely because there is a national park here; *g* – I believe Babia Góra to be the main attraction of this neighbourhood; *h* – I believe the local culture to be the main attraction of this neighbourhood; *i* – I believe that more facilities and attractions for tourists should be built on Babia Góra; *j* – I believe that more facilities and attractions for tourists should be built in the villages around Babia Góra), 1 – strongly disagree; 2 – disagree; 3 – neither agree nor disagree; 4 – agree; 5 – strongly agree.

wykazała się brakiem wiedzy lub brakiem opinii na ten temat. Średnio co czwarta osoba (26%) doceniała wartość lokalnej kultury jako składowej potencjału turystycznego regionu. Podobny odsetek (28%) był odmiennego zdania.

Omówiona wyżej struktura odpowiedzi nie różnicuje na poziome statystycznym ogółu badanych respondentów na podgrupy wyrażające podobne opinie i poglądy wobec analizowanych zmiennych. Do wyodrębnienia takich grup (podgrup) zastosowano metodę grupowania k-średnich. Procedura ta pozwoliła rozpoznać zróżnicowanie przyjezdnych na kategorie, które kierują się bądź reprezentują podobne wartości. To z kolei umożliwiło określić niektóre kierunki relacji pomiędzy elementami składowymi lokalnego systemu recepcji turystycznej. Za podstawowe składowe „systemu recepcji turystycznej Babiej Góry” przyjęto, oprócz turystów: a) zasoby przyrodnicze, stwarzające przyjezdnym z jednej strony okoliczność realizacji potrzeby kontaktu z przyrodą, a z drugiej – aktywności ruchowej, b) przestrzeń chronioną parku narodowego w sensie symbolicznym, c) zagospodarowanie turystyczne (materialna baza turystyki), d) wartości kulturowe. Przyjęto, że związki pomiędzy składowymi systemu znajdują odzwierciedlenie w relacjach między zmiennymi: *b, c, f, h, i, j*. Ze względu na słabą identyfikację wartości lokalnej kultury przez badanych respondentów, w procedurze grupowania pominięto zmienną *h*.

Tabela 2. Wartości średnie skupień badanych zmiennych

Table 2. The mean values of the variables in clusters

Zmienna Variable	Skupienie Cluster				
	1	2	3	4	5
<i>(b) Głównym powodem mojego przyjazdu jest odpoczynek na łonie przyrody / I have come here primarily to rest in nature</i>	4,66	4,64	4,37	4,45	4,47
<i>(c) Głównym powodem mojego przyjazdu jest potrzeba ruchu i aktywności / I have come here primarily for some active leisure and exercise</i>	4,82	4,58	4,63	4,52	4,52
<i>(f) Wybrałem to miejsca właśnie dlatego, że istnieje tutaj park narodowy / I have chosen this destination precisely because there is a national park here</i>	4,42	3,93	1,86	2,60	1,95
<i>(i) Uważam, że na Babiej Górze powinno się wybudować więcej urządzeń i atrakcji dla turystów / I believe that more facilities and attractions for tourists should be built on Babia Góra</i>	1,36	1,56	1,41	3,82	1,31
<i>(j) Uważam, że w miejscowościach otaczających Babią Górę powinno powstać więcej urządzeń i atrakcji dla turystów / I believe that more facilities and attractions for tourists should be built in the villages around Babia Góra</i>	1,79	3,75	3,81	4,04	1,66

źródło: badania własne;
source: own elaboration

W toku grupowania, kierując się zasadą maksymalizacji odległości między skupieniami, wydzielono 5 grup turystów. Wartości średnie analizowanych zmiennych w skupieniach przedstawia tabela 2.

Skupienie 1. obejmuje 63 badane przypadki. Grupę tę cechują wysokie wartości średnich dla zmiennych: *b*, *c*, *f*, przy niskich wartościach dla zmiennej *i* oraz *j*. Wyodróżnione skupienie odzwierciedla kategorię przyjezdnych silnie motywowanych wartościami przyrody i parku narodowego, którą można określić jako „turystów ekologicznych” według koncepcji zaproponowanej przez A. Krzymowską-Kostrowicką (1995). Przemawia za tym także fakt braku w tej grupie akceptacji nowych inwestycji turystycznych na obszarze parku i w jego otoczeniu. Grupę przyjezdnych o zbliżonych poglądach tworzy skupienie 5. z 89 przypadkami. Przypadki należące do grup 1. i 5. odróżnia jednak postrzeganie wartości symbolicznej przestrzeni chronionej i jej miejsce w strukturze motywacji turystycznej przyjezdnych. Analogiczną sytuację można zaobserwować w relacji pomiędzy skupieniem 2. (116 przypadków) a skupieniem 3. (115 przypadków). Oprócz różnic w stosunku do wartości przestrzeni chronionej, obie grupy reprezentują kategorie przyjezdnych o mniej „radykalnych” poglądach na kwestie ograniczeń w zagospodarowaniu turystycznym na terenach w otoczeniu parku narodowego. Co więcej, przypadki w skupieniach 2. i 3. obejmują łącznie połowę badanych respondentów, którzy zgadzają się z koniecznością podjęcia nowych inwestycji, które przyczyniłyby się do podniesienia atrakcyjności turystycznej miejscowości otaczających Babią Górę. Szczególną grupę przyjezdnych określają przypadki (73) tworzące skupienie 4. Turyści należący do tej grupy, kierując się potrzebami kontaktu z przyrodą i aktywności ruchowej, są zdania, że nie tylko w otoczeniu Babiogórskiego Parku Narodowego winno powstać więcej urządzeń i atrakcji turystycznych, ale także na jego obszarze. Do tej grupy należy średnio co szósta badana osoba (16% respondentów). Nie jest to więc kategoria nieistotna z punktu widzenia struktury turystów przyjeżdżających w region Babiej Góry.

DYSKUSJA I WNIOSKI

Przeprowadzone badania w kierunku rozpoznania motywacji osób przybyłych turystycznie w rejon Babiej Góry, ukazały rolę przestrzeni chronionej parku narodowego jako czynnika atrakcyjności turystycznej i rozwoju turystyki. Wskazały na „kluczowe” miejsce Babiogórskiego Parku Narodowego w lokalnym systemie recepcji turystycznej oraz jego bezpośredni związek z funkcjonującym na tym obszarze modelem turystyki wypoczynkowej.

Identyfikacja kategorii (typów) przyjezdnych w celach turystycznych, dokonana w rezultacie grupowania, wskazuje z jednej strony na powiązania wewnątrz systemu recepcji turystycznej, a z drugiej na potrzebę rozwoju nowej i modernizacji istniejącej infrastruktury turystycznej w otoczeniu Babiogórskiego Parku Narodowego. W świetle dotychczasowych badań nad stanem ilościowym i jakościowym

bazy turystycznej na tym obszarze (Mika, Petko 2015, Pawlusiński i in. 2008) spełnienie powyższego postulatu stanowi warunek zwiększenia ekonomicznego oddziaływania turystyki przyjazdowej na miejscową gospodarkę.

Treść i układ pytań kwestionariuszowych pozwolił na wyodrębnienie, w sposób pośredni, wartości symbolicznej przestrzeni chronionej jako składowej, najczęściej intuicyjnie i emergentnie postrzeganej kategorii „parku narodowego”. W społecznym wyobrażeniu park narodowy jest „identyfikowany” zazwyczaj jedynie poprzez ogół chronionych prawem zasobów przyrodniczych i kulturowych, zlokalizowanych w określonych granicach (Hibszer 2013). Trudno byłoby więc określić, pytając przyjezdnych wprost, w jakim stopniu istnienie Babiogórskiego Parku Narodowego decyduje o wyborze przez nich badanego obszaru jako celu wyjazdu. O miejscu wartości symbolicznej przestrzeni chroniącej w lokalnym rozwoju turystyki można wnioskować *implicite*, także z rezultatów przeprowadzonej procedury grupowania. Owa wartość stanowi bezpośrednio czynnik rozwoju „turystyki ekologicznej” (skupienie 1), a pośrednio ma także związek z rozwojem bardziej skomercjalizowanych form turystyki wypoczynkowej, w powiązaniu z infrastrukturą turystyczną funkcjonującą w miejscowościach otaczających Babią Górę. Z otrzymanych rezultatów grupowania wyłania się bowiem istnienie sprzężenia o charakterze zwrotnym w lokalnym systemie recepcji pomiędzy dyskutowaną tu wartością przestrzeni chronionej a stanem rozwoju i organizacją bazy turystycznej (skupienie 2). W tej relacji zarówno park narodowy wpływa na rozwój miejscowej bazy turystycznej, jak też od poziomu rozwoju bazy i jakości świadczonych usług turystycznych zależy, w jakim stopniu lokalni przedsiębiorcy turystyczni i mieszkańcy będą w stanie dyskutować w wymiarze ekonomicznym wartość symboliczną przestrzeni chronionej Babiogórskiego Parku Narodowego.

W świetle przedstawionych wyników badań i analiz można stwierdzić, że:

- czynnik przestrzeni chronionej Babiogórskiego Parku Narodowego bezpośrednio i pośrednio określa istniejący model lokalnego rozwoju turystyki,
- z punktu widzenia struktury potrzeb i wartości reprezentowanych przez turystów obecność parku narodowego nie stanowi bariery dla „turystycznego” rozwoju terenów z nim sąsiadujących,
- istniejący poziom zagospodarowania turystycznego przestrzeni wokół parku jest niewystarczający w stosunku do potrzeb turystów,
- od poprawy stanu rozwoju bazy turystycznej w gminach otaczających Babiogórski Park Narodowy zależy zwiększenie ekonomicznego oddziaływania tego parku na gospodarkę lokalną,
- niski poziom identyfikacji wartości kulturowych wśród turystów powinien stanowić wskazówkę dla władz i instytucji kultury o konieczności podjęcia określonych działań informacyjnych i promocyjnych, także w kierunku efektywnego włączenia walorów lokalnej kultury w łańcuch korzyści płynących z turystyki przyjazdowej dla miejscowej ludności.

Artykuł został przygotowany w ramach projektu sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/01/D/HS4/05993.

Literatura

- Hibszter A., 2013, *Parki narodowe w świadomości i działaniach społeczności lokalnych*. Uniwersytet Śląski, Katowice.
- Krzymowska-Kostrowicka A., 1995, Z problematyki badawczej zachowań turystyczno-rekreacyjnych w środowisku przyrodniczym, *Turyzm* 5(2), 65–75.
- Kurek W. (red.), 2007, *Turystyka*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Mika M., Petko J., 2015, Drugie domy w otoczeniu Babiogórskiego Parku Narodowego. Wybrane problemy rozwoju [w:] M. Durydiwka, K. Duda-Gromada (red.), *Przestrzeń w turystyce - znaczenie i wykorzystanie*, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 325–332.
- Mika M., Zawilińska B., 2015, Ekonomiczna funkcja parków narodowych w gospodarce lokalnej. Założenia teoretyczne i koncepcja badań, *Studia KPZK PAN*, Warszawa, 385–392.
- Pawlusiński R., Mika M., Faracik R., 2008, *Plan rozwoju i zarządzania turystyką w regionie Babiej Góry*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Wall-Reinius S., Fredman P., 2007, Protected areas as attractions, *Annals of Tourism Research* 34(4), 839–854.
- Zawilińska B., Mika M., 2013, National parks and local development in Poland. A municipal perspective, *Human Geographies – Journal of Studies and Research in Human Geography* 7(1), 43–52.

Summary

The aim of this article is to diagnose the role of a symbolic value of protected space of Babia Góra National Park in a structure of motivation of visitors coming to this park and to determine social needs for the tourism infrastructure development. The important role of national park at the local tourist reception system was indicated. The symbolic value of the protected space is one of the important factors attracting tourist traffic into the Babia Góra region. From the tourist motivation perspective, protected space does not constitute a barrier to tourism development of the villages located in surrounding area of the park. There is a feedback in the local tourist reception system between the protected space value and the development and functioning of the local tourist base. Using cluster analysis (k-means) five categories (groups) of visitors were identified, representing similar tourism motivations, values and needs for tourism development.

Given the analyses, the following conclusions may be formulated:

- The protected area of Babia Góra National Park is a factor determining, directly and indirectly, the existing model of local tourism development.
- Taking into account the needs and values declared by visitors, the presence of the National Park is not an obstacle for the tourist development of the surrounding areas.
- The tourist facilities now available in the area surrounding the Park are insufficient for the visitors' needs.
- An increase of Babia Góra National Park's impact on the local economy requires a more intensive development of tourist facilities in the communes surrounding the Park.
- The generally low visitors' awareness of the area's cultural values should be an indication for the local authorities and cultural institutions of the need to launch specific information and promotion efforts to efficiently incorporate the local cultural values in the chain of benefits from inbound tourism for the local community.